

Bogen

Stændertidende, Rigsrådstidende, Rigsdagstidende. I alt 333 bind. **1834-1908.**

Alle disse bind, der tilsammen fylder fire hyldefag i den lange gang i kælderen, udgør et af de mest autentiske levn på skolens bibliotek om **demokratiets tidligste udvikling i Danmark:** Forhandlingsprotokollerne fra de tre nævnte institutioner i tiden fra de første rådgivende stænderforsamlinger i enevældens sidste år i **1830'erne** og **1840'erne** frem til året **1908**, syv år efter Folketingsparlamentariseringens indførelse i Danmark.

Alt - **simpelthen ALT** - hvad der blev sagt i denne periode fra de pågældende institutioners talerstole kan man læse her – ord for ord. Hvad der blev fremlagt af love. Hvordan politikerne argumenterede – og selvfølgelig først og fremmest: Hvad der var på dagsordenen igennem alle de mange år.

Og – sagt for en ordens skyld: For Rigsdagens vedkommende er forhandlingerne i begge kamre, **Folketing** og **Landsting**, naturligvis medtaget. Og - for at det ikke skal være løgn: Adskillige tillægsbind med fremsatte lovforslag, udvalgsbetænkninger m.m. Det skal dog også siges, at samlingen langt fra er komplet.

Nu sidder du måske og tænker: Er der overhovedet **nogen, der har læst** hele dette enorme materiale? Og ja, det er der faktisk! Det hedder sig f.eks., at da den senere så berømte statsminister **J.C. Christensen (1856-1930)** for første gang kom til København fra sin hjemby Hee i Vestjylland i **1890**, brugte han stort set al sin fritid på at sidde i Rigsdagens bibliotek og tyre samtlige de mange bind af Rigsdagstidende igennem – simpelthen for at sætte sig ind i sagerne!

Forfatterne

Det er selvfølgelig onsdag her at opregne alle "forfatterne", d.v.s. alle de politikere, hvis taler der her er gengivet. Om de alle sammen havde skrevet manuskripterne til deres indlæg ned, når de stod på talerstolen, får stå hen. Men så meget står fast, at de **hver og en fik deres talte ord ført til protokols**. Dels for at man bagefter kunne se, hvad der faktisk førte til det, der blev landets lov. Dels måske også for at sikre, at politikerne ikke bagefter kunne løbe fra, hvad de havde sagt.

I øvrigt var det lidt af en opgave at få skrevet det hele ned – i real tid, så at sige. Det foregik v.h.a. **professionelle skrivere**, der på skift skrev ned, hvad der blev sagt. Hele tyve skrivere blev ansat i Rigsdagen alene med det ene formål, da Rigsdagen startede sit arbejde i **1850**.

Det var selvfølgelig umuligt at skrive alle de mange ord ned, samtidig med at de blev sagt. Derfor anvendte man "**stenografi**", d.v.s. et særligt system af symboler og forkortelser, der så bagefter blev renskrevet og sendt videre til trykkeriet, så de kunne blive trykt, mangfoldiggjort, bundet ind og sendt ud til samtlige landets biblioteker m.v. Et kæmpe arbejde, et kæmpe apparat!

Først senere, d.v.s. op i **det 20. århundrede**, opfandt man båndoptagere og andre lydoptagere, der gjorde arbejdet en hel del lettere. Men selv i dag kan man gå ind på **Folketingets hjemmeside** og læse, hvad der blev sagt i Folketinget sidste år – eller for ti år siden, for den sags skyld!

Baggrunden

I den helt store sammenhæng handler Rigsdagstidende m.m. om tiden fra folkestyrets tidligste gennembrud i Danmark frem til ca. **1900**. Før **1660** havde vi "adelsvælde" - **godsejerne** havde al magten i samfundet. **1660** fik vi "enevælde" – nu blev det **kongens** tur til at regere.

I begyndelsen af **1800-tallet** var **enevælden på retur**. Ude i Europa rystede revolutioner ved samfundets fundament. Kravet om folkelig frihed og indflydelse på statsstyret voksede.

I Danmark gav det sig udslag i oprettelse af de såkaldte rådgivende "**Provinsialstænderforsamlinger**" i **1834**. Herfra stammer de første af de "tidender", dette bogportræt handler om. Fire stænderforsamlinger var der i det danske rige: En for øerne, en for Nørrejylland og en for hhv. Slesvig og Holsten. Skolen har de bind, der omhandler Kongeriget, d.v.s. øerne og Nørrejylland.

I **1849** kom så **den første demokratiske grundlov**. Danmark blev formelt et folkestyre. Øverste lovgivende myndighed lå nu ikke længere hos kongen, men hos en folkevalgt forsamling, kaldet Rigsdagen. Første møde i Rigsdagen fandt sted i januar **1850**. Så fra dette tidspunkt stammer de første numre af skolens beholdning af Rigsdagstidende! Hele vejen op til **1908** følger vi så forhandlingerne. Det var en periode med masser af bump på vejen – provisorietid, forfatningskamp m.v.

Sværest er måske at forklare, hvad "**Rigsrådstidende**" er. "Rigsrådet" var en særlig forsamling af repræsentanter for Danmark og hertugdømmerne hovedsageligt i tiden mellem de to slesvigske krige. Efter krigen i **1864** ophørte Rigsrådet i forbindelse med den første grundlovsrevision i **1866**.